

מלאכת מחשבת

דיון לעומק בנושאים עיוניים ~ רעיונות והערות ~ בפרשת השבוע

פרשת השבוע "" (ובו ג' עניינים בביאור הפרשה ופרק "נחשבה")

הרב רבי יאיר וינשטוק שליט"א ---גן-העזן האבוד.

"מתוך ההפיכה" (סיפור היסטורי מפעים מהעבר הלא רחוק)

פרק ע' "שמשון הגיבור מהדורא בתרא"

בלק ובלעם בתור בעלי הקרבן צריכים לעמוד על קרבנותיהם.

כל ישראל ואי אפשר שיהיו כל ישראל כולם שהם בעלי הקרבן תמיד, מינו מעמדות להיות שלוחים גם במקום שאר אחיהם". והנה נראה לכאורה שכל התקנה הייתה אצל ישראל מכוח תקנת הנביאים הראשונים שהתקינו שבעלי הקרבן צריכים לעמוד על קרבנם, וכיון שאי אפשר שכל כלל ישראל יעמדו על קרבן התמיד חילקו זאת לכ"ד מעמדות.

ברם מדברי רש"י מהדורה תניינא שהובא ב"מלאכת שלמה" נראה דאת יסוד התקנה סמכו הנביאים על הפסוק שנאמר גבי בלעם, וא"כ יש לומר דבלעם שנביא היה ידע את סוד העניין דאי אפשר להקריב קרבן בלי שבעל הקרבן יעמוד על גביו ולפיכך חייב את בלק לעמוד על קרבנו.

והנה יש שינוי לשונות בקרבנות של בלק, בהקרבה הראשונה נאמר (בפסוק ו') "וישב אליו והנה נצב על עולתו הוא וכל שרי מואב" אולם בהקרבה שניה (פס' י"ז) ויבוא אליו והנו נצב על עולתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר ה" בהקרבה השניה כבר לא אמר שכל שרי מואב עמדו על הקרבן.

ובאמת רש"י הרגיש בזה וז"ל (פס' י"ז) "ושרי מואב אתו ולמעלה (בפסוק ו') הוא אומר וכל שרי מואב? כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם".

ברם ב"העמק דבר" כתב הסבר מעניין לפי המהלך שלו, וז"ל "בראשונה כתיב והנו נצב על עולתו הוא וכל שרי מואב, דבפעם הראשונה היה הקרבן בשביל בלק ובלעם והיו שניהם נצרכים לעמוד עליהם, ובאשר בלעם לא היה יכול לעמוד, על כן העמיד השרים שמסר בלק אליו לחברתו ולכבודו, ואם כן עמד בלק ושריו ושרי בלעם, אבל עתה לא, אלא בלק המקריב מדעת עצמו, משום הכי לא היה לבלעם לעמוד עליהם, על כן לא העמיד את השרים שלו וכתוב "הנו" הוא בלק עומד

איתא בפרשה (פר' כ"ג פס' ג') "ויאמר בלעם לבלק **התיצב על עולתך ואלכה אולי יקרה ה' לקראתי ודבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי"**.

יש להבין למה ביקש בלעם מבלק להתיצב על עולתו? וכתב בזה הגאון הנצי"ב זצוק"ל דבר מופלא מאד, וז"ל "שהמעלים היו כומרים, אך בלק ובלעם היו בעלי הקרבנות. ומשום הכי עליהם לעמוד על קרבנם. כדאיתא בתענית (פר' ד' דף כ"ו ע"א) "אפשר שקרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו?" ואמר בלעם לבלק שהוא עצמו אינו יכול לעמוד משום שנצרך להתבודד אבל אתה התיצב על עולתך.

ודבריו למעשה יש להם תנא דמסייע ב"מלאכת שלמה" לרבינו שלמה עדני זצ"ל בתענית (במשנה שם) וז"ל "וכי היאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו על גביו, פירוש רש"י ז"ל במהדורה תניינא היאך קרבנו וכו', חטאות ואשמות ודאי לא צריך למימר, דהא בעי סמיכה ויודוי ועולת יחיד הא נמי סמיכה, אלא עולות ציבור נמי כגון תמידין ומוספין, אע"ג דלא בעי סמיכה היאך קרבין ואין ישראל עומדין על גביהן והא כתיב התיצב על עולתך" נראה מדברי רש"י שהביא מהפסוק של בלעם שאף במקום שאין דין סמיכה ויודוי אפילו הכי בעי דין התייצבות, וראיה מדאמר בלעם לבלק לעמוד על עולתו אף שקרבנו של גוי לא בעי סמיכה ואפילו הכי צריך בעל הקרבן לעמוד על קרבנו, ולהכי גם קרבנות ציבור כעולות ציבור דלא בעי סמיכה צריכים ישראל שיעמדו על הקרבנות, ולפיכך התקינו לעשות כ"ד מעמדות על כל קרבנות ציבור.

והנה כך הייתה תקנת המעמדות אצל ישראל, דתן התם בפ"ד דתענית "לפי שנאמר צו את בני ישראל את קרבני לחמי, וכי היאך קרבנו של אדם והוא אינו עומד על גביו? התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבע משמרות וכו'". ופירש"י שהתמיד בא מן השקלים של

חבירו. ובאותו עניין נוכל להקשות על הגמ' בריש פ"ב דקידושין (דף מ"א ע"ב) דילפינן שליחות מדין שחיטת קרבן פסח דאחד שוחט עבור הכלל ואין יכול אחד לשחוט עבור חבריו והלא כולם מצווים לשחוט את הקרבן וכל אחד ששוחט עושה את המצוה שלו והיאך תיזקף המצוה עבור חבירו?

וגם גבי דין רגימת הנסקל איתא בפר' אמור (ויקרא פר' כ"ד פס' י"ד) "הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השומעים את ידיהם על ראשו ורגמו אותו כל העדה" ובפרש"י כתב וז"ל "השומעים אלו העדים, ורגמו אותו כל העדה במעמד כל העדה, מכאן ששלוחו של אדם כמותו" והנה לפי דברי רש"י נראה דמצות הרגימה מוטלת על כל כלל ישראל, אבל מי שרוגם אותו בפועל אלו העדים והם רוגמים את הנסקל עבור כל כלל ישראל ואף שם צריך עיון, היאך תעלה השליחות עבור כל הכלל כאשר זו היא מצוה של כל יחיד ויחיד והיאך יקיים את השליחות עבור האחרים כאשר הוא עצמו מצווה בזה?

ונראה על כרחך דמה שהרמב"ן והרשב"א העלו בדין שליחות מיידי כשהמצוה מוטלת על השליח במידה שווה כמו על המשלח, בכה"ג אי אפשר לשליח לעשות את השליחות למשלח, אבל כל זה בגוונא שהמצוה שייכת בעניין ששניהם עושים את המעשה לעצמם כדי לקיים את חיובם, בכה"ג לא יעלה המעשה עבור המשלח. וכגון בציור עליו דברו הרשב"א והרמב"ן גבי מל את הגרים, וכך כתב ברשב"א שם "הכי גרסינן בהל' הרי"ף המל את הגרים אומר אשר קדשנו במצוותינו למול הגרים ולהטיף ממנו דם הברית שאלמלי דם הברית לא נתקיימו שמים וארץ וכו', ברוך אתה ה' כורת הברית. ולאחר המילה אינו מברך כלום.

וא"ת למה בברכת הגרים תקנו (הנוסח) למול ולא על המילה כשאר הנימולין, והיה להם לומר על מילת הגרים? כבר תירץ הרמב"ן ז"ל משום דמילת הגר חובה גמורה היא על המל ובעי לברוכי למול, דהא לא סגי לאו איהו מהיל, דלא אפשר למעבדיה על ידי שליח, דכל דמהיל מצוה דנפשיה קא עביד. הנה במצוה מילה החובה מוטלת בשוה על כל יחיד ויחיד ואין האחד עושה את מצוותו יותר מהשני בכה"ג כשהוא עושה את מצוותו הוא לא שליח אלא עושה מעשה עצמו. אבל גבי רגימת הנסקל הוטלה המצוה על כל כלל ישראל אבל אפשר שהמצוה הוטלה באופן כזה שאחד מן הכלל יעשה את המצוה עבור הכלל, שהרי אין מציאות שכולם ירגמוהו כאחת, וא"כ אפשר לומר דאין זה שהמצוה מוטלת על כל יחיד ויחיד (כמילה) אלא היא מצות הכלל ואחד עושה בשביל הכלל, ובכה"ג אפשר לומר ששייכת שליחות כי הוא עושה את המעשה של הכלל, אבל במילת גרים הוטלה המצוה על כל הכלל שכולל הרבה יחידים וכל יחיד הוא מצוה של עצמו ועושה את המצוה שלו ולא של הכלל ועל זה לא שייך מעשה שליחות.

ושרי מואב שהיו עמו ולא כל השרים, היינו משום שחסרו שרי בלעם". בפשטות נראה כוונתו של בעל העמק דבר לחלק בין הקרבה ראשונה להקרבה שניה, דבהקרבה הראשונה היו בלעם ובלק שניהם בעלי הקרבן ולפיכך היה על בלעם חיוב לעמוד על קרבנו מצד שהוא בעלים, וכיון שהוא אינו יכול לעמוד על קרבנו לפיכך עליו להעמיד את השרים שנתן לו בלק לכבודו שיעמדו במקומו, אבל בהקרבה שניה היה רק בלק בעל הקרבן ולפיכך לא היו צריכים את השרים של בלעם שיעמדו על הקרבן ולפיכך חסרו דלא נצרכו.

והשאלה המתבקשת, למה לא יכול היה בלק להיות נצב עבור בלעם על קרבנו, דכפי שהשרים היו שליחים של בלעם יכול בלק להיות שליחו? ודוחק לומר שחשש לכבוד מלכות שלא רצה לעשות את המלך שלוחו, דבלעם בעל כבוד גדול היה ובלק הבטיחו לכבודו ביותר, א"כ אדרבה בשל זה היה עליו לבקש את המלך להיות שלוחו.

ברם באמת עצם זה שניתן למנות שלוחים עבור אחרים כפי שעשו הנביאים הראשונים להעמיד מעמדות בשביל כל כלל ישראל טעון ביאור רחב, דהנה כבר יסד הרמב"ן בסוף פרק ר' אליעזר דמילה שבת דף קל"ז ע"א (וכן מובאים הדברים ברשב"א שם) בדיני שליחות, דשליחות יכול לעשות שליח עבור המשלח בתנאי שהשליח עצמו אינו חייב באותו דין, אבל אם באותו דין מצווה בו השליח כמשלח בכה"ג אין השליח לעשות את השליחות עבור המשלח כיון שהוא עושה את השליחות עבור עצמו והיאך תעבור השליחות למשלח בדבר שהשליח חייב לעשות עבור עצמו.

וכעין הדין שייסד תוס' רי"ד (בקידושין פ"ב) דאין שליח יכול לקיים עבור המשלח מצוה שחייב המשלח בגופו כיון שמצוה כזו חייב המשלח לעצמו וצריך להיעשות בגופו של המשלח והיאך יעשה השליח שליחות עבור המשלח, וגם כאן יש בזה חסרון, שהרי השליח צריך לעשות את המצוה עבור עצמו והיאך יחשב המעשה למעשה המשלח אם הוא צריך לעשות זאת לעצמו.

אמנם לפי"ז יקשה מאד, היאך האבא שמצוה על המילה יכול לעשות שליח למול עבורו והרי גם כלל ישראל מצווים למול את הבן כפי שהאב מצווה וא"כ השליח לא יכול לעשות מעשה למשלח דבר שהוא השליח עצמו מצווה בזה, וכבר עמד בזה בבית הלוי [ח"א סי' יז] דבמצוות מילה יש שני חלקים, יש את המצוה המיוחדת שיש לאבא למול את בנו, ודין נוסף יש לכלל ישראל למול כל זכר בישראל, ומצוה זו נמצאת בגוונא שהאבא אינו מל את בנו וכשהאבא עושה שליח למול את בנו השליח מקיים עבור האבא את המצוה המיוחדת שיש לאבא ומצוה זו שייכת אך ורק אליו ובזה שייך לעשות שליחות.

והנה בדין המעמדות המצוה שייכת אצל כולם בשוה דדין על כל אחד מישראל שצריך לעמוד על קרבנו וא"כ כל אחד חייב במעשה זה והיאך יקיים את המצוה עבור

ואם כך יש לומר דבעת שבלעם ובלק היו בעלי הקרבן לא היה אחד מהם יכול להיות שליח עבור חברו (דגוי יכול להיות שליח עבור חברו רק לא עבור ישראל) כיון ששניהם היו צריכים לעמוד על קרבנם כל אחד מצד עצמו ולפיכך הוכרח בלעם להעמיד שליחים אחרים במקומו את השרים שלא היו בעלי הקרבן ולא היו צריכים מצד דיניהם לעמוד על הקרבן ולפיכך יכולים היו לעמוד במקומו בעת שהתבודד לקבל נבואה, אבל בלק שהיה בפעם הראשונה בעל הקרבן בשותפות עם בלעם לא היה יכול לעמוד תחתיו כיון שצריך לעמוד מחמת עצמו.

אבל בפעם השניה היה רק בלק בעל הקרבן ולא בלעם לפיכך די היה שבלק יעמוד לעצמו ואילו בלעם שכבר לא היה בעל הקרבן לא היה צריך להעמיד את השרים כשלוחים במקומו, ולפי"ז אתו דברי הנצי"ב על מקומם.

(מהרה"ג החו"ב בעל ויברך דוד שליט"א)

חידושו של הצ"פ שכלים של גוי שנעשו לסחורה אינם טעונים טבילה

כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר (לא, כג)

מפסוק זה ילפינן חיוב טבילת כלים שנקנו מגוי, מדכתיב "וטהר" הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת, כמבואר בע"ז ע"ה ע"ב וכדפירש רש"י כאן.

ומבואר בע"ז שם דהיינו דוקא כלי סעודה ולא כל כלים, דגרסינן התם: "אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אפילו כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו ואפילו הכי בעי טבילה, מתקיף לה רב ששת אי הכי אפילו זוזא דסרבלא נמי, אמר ליה **כלי סעודה אמורין בפרשה**", ופירש רש"י: "דהכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של צרכי סעודה, ובהנהו כתיב וטהר טבילה, אבל זוזא דסרבלא לא".

וכן פסק הרמב"ם פי"ז ממאכ"א ה"ג: "הלוקח **כלי תשמיש סעודה** מן העכו"ם מכלי מתכות וכלי זכוכית דברים שלא נשתמש בהן כל עיקר מטבילן במי מקוה ואחר כך יהיו מותרין לאכול בהן ולשתות", וכן פסק השו"ע יו"ד סי' ק"כ ס"א.

ובצפנת פענח פי"ז ממאכ"א ה"ג צידד לומר בענין זה חידוש גדול מאוד מרפסן איגרא, והוא: שהכלים החייבים בטבילה הם דוקא כלים שעשה אותם הגוי עבור עצמו להשתמש בהם בסעודה ואחר כך נמלך למוכרן, אך כלים שעשאן הגוי

ועוד נראה לומר דבאופן שהמעשה חייב להיעשות על ידי יחיד ואי אפשר ששנים יעשוהו כאחת כגון שחיטה שאי אפשר ששנים ישחטו כאחת ושחיטה כזו פסולה וכיון שכל כלל ישראל צריכים לשחוט את הקרבן ואי אפשר שכולם ישחטו כאחת בכה"ג הוי המעשה של אחד שמתייחס לכולם כלומר כך הייתה המצוה שאמנם הוטלה על כל אחד אבל הכוונה שאחד יתמנה עבור כל היתר לשחוט ובכה"ג המעשה עולה לכולם.

ועל זה דרך נוכל לומר גם גבי מעמדות, דהרי אי אפשר שכל כלל ישראל יעלו בכל יום לבית המקדש, אי"כ הוטלה המצוה שמתוך כל הכלל יהיו שליחים שיעשו את המעשה בשביל כל הכלל, דבכה"ג לא הטילו את המצוה על כל אחד אלא שידאגו שמבין כולם יהיו שיעמדו על במעמד דכך הוא הדין בקרבן ציבור שאין הדבר ניתן שכל הכלל יצטרכו לעמוד על הקרבן בכל יום, ועל כן כך הייתה התקנה מעיקרא שאחד יעמוד בשביל האחרים ויוציא את כל הכלל ידי חובתם.

והכי נמי איתא בתוספתא (תענית פ"ג ג' ה"ב) "עמדו נביאים שבירושלים וקבעו שם כ"ד מעמדות כנגד כ"ד משמרות כהנים לויים וישראלים שנאמר צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי, אי אפשר לומר כל ישראל, אלא מלמד ששלוחו של אדם כמותו".

נראה דמעמדות אלו הן בגדר שליחות עבור כלל ישראל אבל התקינו באופן שתחול כאן שליחות עבור הכלל ואי אפשר רק באופן שיהיה במקום שיעשה עבור הכלל בפעולה שלו כדן שלוחו של אדם כמותו. וכן הוא בירושלמי (פ"ד ד' ה"ב) "אמר רבי יונה אילין תמידין קרבנותיהן של כל ישראל אינון, אם יהיו כל ישראל עולין לירושלים לית כתיב שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך, אם יהיו כל ישראל יושבין ובטלין, והא כתיב ואספת דגנך, מי אוסף להם את הדגן? אלא התקינו הנביאים הראשונים וכי שהן שלוחיהן של כל ישראל". הרי לנו שכך היא עיקר התקנה דאי אפשר שכל כלל ישראל יעמדו על הקרבנות וממילא אנשי המעמד הם שלוחי הכלל ולא בכה"ג מיירי דין הרמב"ן.

ברם זה ניתן להיאמר רק כלפי קרבנות ציבור אשר עיקר התקנה כך הייתה דאנשי המעמד יעמדו עבור הכלל, ברם בקרבנות של יחידים התם נראה פשוט דרק הבעלים יצטרך לעמוד על קרבנו ולא יוכל לבקש מבעל קרבן אחר לעמוד במקומו אם אף הוא יהיה חייב לעמוד שיהיה שלוחו.

ולפי זה לכאורה בקרבן השותפים יצא חידוש גדול שכל אחד יצטרך לעמוד על קרבנו שהרי כל אחד מהשותפים הוא בעל הקרבן והיאך יעשה את השותף השני כשליח לעמוד במקומו דכיון שאף השותף השני צריך לעמוד על הקרבן מצד עצמו לא יוכל לעשות שליחות עבור השני דכל שחייב במעשה מצד עצמו אינו יכול להיות שליח עבור חברו שחייב כמותו.

ובהמשך דבריו האריך הצ"פ בזה בדוגמאות מכל הש"ס, אך קשה להבין מתוך דבריו שם מה מסקנתו בענין זה.

אמנם בשו"ת צ"פ דווינסק ח"ב סי' מ"ד כתב היתר זה באופן מוחלט, וז"ל: "וכבר כתבתי בזה גבי טבילת כלים דהא דצריך מן התורה זה רק כלי סעודה שעשאו לסעודה שלו, אבל עשאו למכור הוה כמו סתם סחורה ולא חל שם כלי סעודה, וכן מבואר בירושלמי שבת ספ"ג ובבלי דף מ"ח ודף נ' דשל הפתק אין עליו שם כלי לטלטול, והוא חד גדר".

אמנם אף שהצ"פ כתב לחייב בטבילה רק כלים שהגוי עשאו לסעודה שלו, לכאורה פשוט דלפי דעתו גם כלים שקנה הגוי עבור עצמו וקנאו הישראל ממנו חייב להטבילם, כיון שכבר חל עליהם שם כלי סעודה בהיותן בבית הגוי.

ולפי חידוש זה כמעט אין כיום כלים החייבים בטבילה, כי כל הכלים המצויים היום בחנויות נוצרו במפעלים על דעת למוכרן בשוק, ורק מי שיקנה או יקבל מגוי את כליו הפרטיים יהיה חייב להטבילם.

אולם לכאורה סברת הצ"פ צ"ע דאף דאמרינן בגמ' כלי סעודה אמורין בפרשה, לכאורה זהו רק סימן ולא סיבה, כי לכאורה אין לנו מקור בכתוב דדוקא כלי סעודה בעו טבילה, דהא רש"י פי' שמקור הדין הוא: "דהכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של צרכי סעודה", ובתורת הבית לרשב"א בית ד' שער ד' כתב: "כלי סעודה אמורין בפרשה, כלומר, מדכתיב כל דבר אשר יבא באש ואי זהו דבר שבא באש וצריך להכשירו באש הוי אומר זה כלי סעודה שבולע ע"י האש וצריך להפליט בלעו ע"י האש", ובחי' הריטב"א ע"ז ע"ה ע"ב פי' דמשום דסופן להשתמש באיסור ויצאו לקדושה הצריכם הכתוב טבילה אף בחדשים, ובאיסור והיתר הארוך שער נ"ח סי' פ"ג כתב: "כלי סעודה אמורין בפרשה את שדרכו לבלוע מגיעולי גוים", א"כ לכאורה הקובע בזה הוא לא השם "כלי סעודה", אלא זה שהוא כלי שדרכו להשתמש בו ע"י אש או שדרכו שצריך להכשירו באש.

אמנם דעת הצ"פ היא שכיון שנזכר בגמרא ש"כלי סעודה" חייבים, ממילא ודאי זהו גדר הדין, וכך היא דרכו של הצ"פ בכל התורה כולה שהלשון שנזכר בדברי חז"ל הוא הגדר המדוייק של הדבר (דוגמא לזה היא פסקו הידוע שבמטוס אין לומר תפילת הדרך משום דאמרינן בחולין "דרך נשר

מתחילה על דעת למוכרן אינם בגדר כלי סעודה ואינם טעונים טבילה.

וז"ל הצ"פ שם: "הנה באמת נ"ל דרק אם העכו"ם עשה זה עבורו לסעודה אז חייב טבילה מן הדין, אבל אם עשאו לסחורה י"ל דאין עליהם שם כלי סעודה כלל, כמו פת פלטר, אך זה יהיה כמו הך דפסחים דף ל"ח ע"ב גבי נחתום עשאו למוכרן בשוק, וה"נ י"ל כן".

וביאור דבריו הוא שבתחילה כתב לצדד שכלים שעשאו הגוי לסחורה אין עליהם שם כלי סעודה כלל, ואינם צריכים טבילה, ודימה זאת לפת פלטר, ונראה כוונתו, שכידוע חז"ל התירו לקנות פת מנחתום גוי (במקום שאין פלטר ישראל), אך לא התירו לקנות פת מגוי בעה"ב, וצ"ב למה התירו דוקא מפלטר ולא מבעה"ב, ומבאר רבינו דפת של בעה"ב חמירא טפי, כיון שבזמן שהיתה הפת אצלו כבר עמדה לאכילה, וחל עלה שם "לחם", משא"כ פלטר שאפה לשם סחורה, שכל זמן שהיתה הפת אצלו לא עמד לאכילה אלא לסחורה, ולא חל עליה שם "לחם" עד שקנאה הישראל, וכמו כן כאן י"ל דכלים שעשאו הגוי עבור עצמו חל עליהם שם "כלי סעודה" כשהיו אצל הגוי, כיון שעמדו לשמש לסעודתו, אך כלים שעשאו הגוי לשם סחורה, כשהיו אצלו לא עמדו לשמש בסעודה כלל, ולא חל עליהם שם "כלי סעודה" עד שבאו ליד הישראל.

אך שוב כתב רבינו: "אך זה יהיה כמו הך דפסחים דף ל"ח ע"ב גבי נחתום עשאו למוכרן בשוק, וה"נ י"ל כן", וביאור דבריו הוא, דעתה מגמגם רבינו בהיתר זה, משום דיש לדמות ענין זה להא דאיתא בפסחים ל"ח ע"ב: "חלות תודה ורקיקי נזיר שעשאו לעצמו אין אדם יוצא בהן, למכור בשוק יוצא בהן", ומבואר שם הטעם ד"כל לשוק אימלוכי מימלך, אמר אי מזדבן מזדבן אי לא מזדבן איפוק בהן אנא", דהיינו שאם עשה חלות תודה ורקיקי נזיר עבור עצמו א"א לצאת בהן ידי חובת מצה בפסח, משום שלא נשתמרו לשם מצת מצוה אלא לשם זבח, אך אם עשאו למכור בשוק אפשר לצאת בהן ידי מצת מצוה, משום שיתכן שימכור אותם עבור מצת מצוה, ולכן מכיון בשימורן ג"כ לשם מצת מצוה, הרי מבואר שכיון שדעתו באפיה היתה על כל מי שיקנה, לכן נחשב שנאפו לשם מצת מצוה, וא"כ הכא נמי י"ל שהגוי עשה את הכלים על דעת מי שיקנה, והקונה הרי ישתמש בהם ככלי סעודה, וממילא חל עליהם שם "כלי סעודה" כבר בשעה שהיו אצל הגוי.

א בסוף הפרשה מספרת התורה על חטאו של זמרי בן סלוא, ומסופר על פינחס שקינא קנאת ה' צבאות והרג את זמרי, וכלשון הפסוק (במדבר כה, ז – ח): "וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּקָּם מֵתוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֶמֶחַ בְּיָדוֹ. וַיָּבֵא אַחַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֶּבֶה וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאִשָּׁה אֶל קֶבֶתָהּ וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

וכתב האור החיים הקדוש (שם פסוק ח): "קשה בשלמא דקירת איש ישראל כמשפט ההלכה שקנאים פוגעים בו אבל האשה אינה חייבת מיתה ואינה מצווה, ואם על חששת היותה אשת איש לא היתה נהרגת על הספק, ואפשר שדן בה משפט הבהמה דכתיב (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרוגו, וכתיב (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם".

ומבואר מדבריו שהריגתה של כזבי היתה כדין הריגת בהמה שנרבעה לישראל, שמבואר בגמרא (סנהדרין נד, א) שאף הבהמה נהרגת, וכלשון המשנה: "הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה את הבהמה בסקילה. אם אדם חטא בהמה מה חטאה, אלא לפי שבאה לאדם תקלה על ידה, לפיכך אמר הכתוב תסקל. דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק, ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה".

והנה מצינו כמה עניינים של קלון, שרואים בהם ענין זה שהתורה חסה על כבודם של עוברי עבירה. ברמב"ם (סנהדרין טו, ט) כתב: "אין תולין על אילן המחובר לקרקע אלא על התלוש כדי שלא יהא מחוסר קציצה, שהעץ שנתלה עליו נקבר עמו שלא יהא לו זיכרון רע ויאמרו זה העץ שנתלה עליו פלוני, וכן האבן שנסקל בה והסייף שנהרג בו הנהרג והסודרין שחונקין בהן הכל נקברים בתפישת הנהרג אבל לא בקבר עצמו".

וכתב הלחם משנה (שם): "ומה שנתן רבינו הטעם כדי שלא יהא זיכרון רע למד מבהמה שאמרו בפרק ארבע מיתות במשנה שנסקלת משום שלא תהא בהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידיה". [וכן מבואר ביד רמה (מה, ב)].

איקרי דרך לא איקרי, ורבים תמהו מאי נפק"מ אם נקרא דרך או לא, הא הטעם של תפילת הדרך הוא משום הסכנה שבדרך, ובמטוס ג"כ יש סכנה, אכן דרכו של רבינו היא שגדר הדין הוא רק הלשון המדוייקת שאמרו חז"ל, ואם חז"ל אמרו שהיוצא ל"דרך" צריך לומר תפילת ה"דרך" ממילא זהו הגדר ואין בלתו, וכל מקום שאינו בגדר "דרך" לא שייכת בו תפילה זו).

ואמנם גם לולי סברתו המחודשת לכאורה היה מקום לומר כדבריו מטעם אחר, דהיה אפשר לומר דרק כלי שכבר עמד לשימוש בסעודה מיקרי "דבר אשר יבא באש", אך כלי שעמד לסחורה הרי אדרבה בעליו נזהר עליו שלא ישתמשו בו כלל, כדי שיהיה חדש ונאה ויקפצו עליו קונים, וא"כ עדיין לא היה בגדר דבר שדרכו להשתמש בו באש.

ולפי דברי הריטב"א שהוא משום שסופו להשתמש באיסור, וכן לפי דברי האו"ה שמה שדרכו לבלוע מגיעולי גוים חייב טבילה, לכאורה היה מקום יותר גדול להקל בכלי סחורה, דאף אם נאמר שכיון שהקונה ישתמש בו לסעודה ממילא נחשב שעומד לסעודה, מ"מ לכאורה לא שייך לומר "סופו להשתמש באיסור" ו"דרכו לבלוע מגיעולי גוים" אלא בכלי שכבר עמד לשימוש של הגוי, אך כלי סחורה הרי נועדו למכירה גם עבור ישראל, וכל עוד לא קנאם גוי לא ברור כלל שתהיה בהם פעם בליעת איסור (ואף אם רוב הקונים הם גוים מ"מ אפשר דאין זה בגדר "דרכו" לבלוע מגיעולי גוים).

וגם לכאורה קשה דלפי טעמים ישראל המייצר כלים למכירה במקום שרובו או כולו גוים יהיו כליו חייבים טבילה, שהרי סופם לבלוע גיעולי גוים, ועל כרחך דכל עוד לא נקנה בפועל ע"י גוי פטור מטבילה כי עדיין לא עמד לשימוש הגוי, וא"כ גם בכלי סחורה של גוי נימא הכי, אמנם אפשר שכתבו כן רק בתורת טעמא דקרא, אך למעשה לא חילקה התורה בין היכא דשייך הטעם להיכא דלא שייך, וכל כלי שהיה של גוי טעון טבילה.

ולמעשה הצ"פ יחידאה בדבר זה, אך דעת כל הפוסקים ומנהג כל ישראל שמטבילין גם כלים שעשאן הגוי לסחורה.

"ממדבר מתנה" - עיונים בפרשה (מהרה"ג רבי בניהו כהן שליט"א)

ועוד קשה מה שייך קלון באבן ובסייף הרי הם עשו את הנדרש מהם.

ב. הרמב"ם (איסורי ביאה יב, י) כתב: "אבל ישראל הבא על הכותית בין קטנה בת שלש שנים ויום אחד בין גדולה בין פנויה בין אשת איש ואפילו היה קטן בן ט' שנים ויום אחד כיון שבא על הכותית בזדון ה"ז נהרגת מפני שבא לישראל תקלה על ידיה כבהמה ודבר זה מפורש בתורה שנאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו". [ובביאור הגרי"פ פערלא על הרס"ג (עונשין עונש סח – סט ד"ה תחתם אביא) הביא שכן הוא בפסיקתא זוטרתא (פרשת פינחס דף קלב, א ד"ה ויהי) שכתוב שם: "ולמה נאמרה פרשה זו בכאן לפי שהיתה המגפה ונפלו כ"ד אלף מישראל אמר הקדוש ברוך הוא בני נפלו מן המחטיאים והם המחטיאים לא יפלו וכבר כתבתי בתורה (ויקרא כ) ואת הבהמה תהרגו. ומה בהמה שאין בה דעת והואיל ובאת תקלה על ידיה תהרג. אלו המדיינים שהכשילו את בני על אחת כמה וכמה לכך נאמר צרור את המדיינים"].

ונושאי כליו של הרמב"ם הקשו על דבריו מספר קושיות. המגיד משנה תמה שבמלחמת מדין נהרגו אף אלו שלא נבעלו, וטעם הריגתם היה מצד הכשלת ישראל בבעל פעור כלשון הפסוק שם, ומנין לנו ללמוד גויה מבהמה. [ויעוין בהגהות הרמ"ך שם שהקשה עוד קושיה על שיטת הרמב"ם].

אלא שהקושייה הגדולה ביותר היא מפני מה לא הביא הרמב"ם ראייה מהריגת כזבי שלכאורה זהו ראייה מפורשת הרבה יותר, שהרי כאן מדובר על גויה ולא על בהמה, ומדובר על אשה שנבעלה ולא על בנות מדין. וכן הקשה האגרות משה (אהע"ז חלק א סי' לח).

ותירץ: "וצריך לומר דמפינחס ילפינן רק שגם נכרית היא כבהמה לענין זה שיש להורגה מפני שבאת לישראל תקלה על ידיה אבל אפשר שאינה חמורה מהתקלה שעשתה לישראל דהוא רק בשעת מעשה ודוקא לקנאים, ולכן להדין שסובר הרמב"ם שהנכרית נהרגת אף אחר המעשה הוצרך להביא ראייה מנשי מדין אף שהוא רק

וכן מצינו עוד ברש"י בפרשה (כב, לג) שכתב: "ואותה החייתי - ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה, כמו שכתוב (פסוק ל) ויאמר לא. על כן הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות, וכן (ויקרא כ, טו - טז) ואת הבהמה תהרוגו, וכן (שם) והרגת את האשה ואת הבהמה".

והנה בירושלמי (סנהדרין ז, ז; לו, א) איתא: "רבי בא בר ממל בעי הגע עצמך שבא עליה שוגג הרי היא נסקלת על ידיו והוא פטור. רבי שמעון בעי הגע עצמך שחרש בשבת הרי הוא נסקל על ידה והיא פטורה. לית לך אלא כהדא דמר ר' שמואל בר רב יצחק (הושע ח, ד) "כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרתון" אין כתיב כאן אלא למען יכרת. כאינש דמר שחוק טימיה דפולן דאפיק בריה לעבדא בישא". והיינו שהוקשה לרבי שמעון שאם כן אדם החורש בבהמה בשבת, יצטרכו להרוג את הבהמה מצד תקלה. ועל תירץ רבי שמעון שזהו כמו שאנשים מקללים אבא שנולד ממנו בן רשע.

וכמו שביאר בקרבן העדה (שם) את תירוץ הירושלמי: "למען יכרתון אין כתיב כאן. דאז הוה משמע דקאי אישראל העושים אלא למען יכרת כתיב משמע דקאי אכסף וזהב שעיקר הוא העושה ולכך כתיב לשון יחיד וה"ק קרא מהראוי שיכרת העושה שגורם לישראל לעשות עצבים כדכתיב וכסף הרבתי להם וזהב עשו לבעל ש"מ כל הגורם לאדם לעשות הרע נכרת ה"נ בהמה שגרמה לאדם לבוא עליה אפילו בשוגג נסקלת אבל החורש בה בשבת אין היא גורמת בדבר שבלא היא היה יכול לחרוש הלכך פטורה. כאינש. כאדם האומר ישתחוקו עצמותיו של פלוני שהוליד בן לעשות הרע אף על גב שהוא לא פעל ועשה רע מ"מ כיון שהאב הוא הגורם שבנו הרשע בא לעולם מקללין אותו".

וצריך ביאור ענין עונש הבהמה מצד קלון, והרי אין לבהמה דעת ובחירה ומה שייך להעניש אותה על כך שעשו עמה עבירה. ומה שייך לחלק בין אם היא גורמת לעבירה לבין אם היא לא גורמת לעבירה, והרי אין לה שום רצון ודעת.

ג. והנראה לומר שגדר העונש בתקלה זהו מצד שותפות בעבירה, אלא שהתחדש בדין תקלה ששותפות זו יכולה להיות אף שלא מדעת הבהמה. ובזה מיושב מפני מה הבהמה נסקלת ולא סתם נהרגת בעריפה או בשאר מיתות. וכן משמע מלשון הירושלמי שחילק בין חורש בבהמה בשבת שאז אין כלל שותפות בין האדם לבהמה, אלא הבהמה משמשת ככלי לחרישה, ואף בלעדיה היה ניתן לחרוש, וכמו שביאר בקרבן העדה; מה שאין כן ברביעה ששם רביעה נוצר מחמת שיתוף שניהם, האדם והבהמה, ובזה אומרים שנחשבת הבהמה שותפה לחטא אף בעל כרחיה.

אלא שעדיין לא מיושב מפני מה קוברים את הסייף ואת האבן, והרי שם לא נעשתה בהם עבירה אלא הם עשו מעשה שמוטל עליהם. ואפשר לומר טעם נוסף, שכיון שתכלית הבריאה היא לשמש את האדם ולסייע לו, כל שחפץ מסוים הרג אדם, שוב אין לו זכות קיום בעולם [ואולי טעם זה נכון רק על אבן וסייף, ואילו ברובע ונרבע הטעם הוא כמו שביארנו בתחילה מצד שותפות.

ונראה שנחלקו בזה הרמ"ך והרדב"ז, שהנה הרמ"ך לעיל הקשה על הרמב"ם שהרי שיטת הרמב"ם (איסורי ביאה שם הלכה ב) היא שהבא על גויה אינו אלא איסור דרבנן, ואם כן "איזו תקלה בא לישראל על ידה ובסוגיא בסנהדרין מוכח דלא מיקרי תקלה אם לא יהרג הרובע, והבא על הגויה הרי אינו נהרג הבועל, דלא עשה אלא איסורא דרבנן". [וכוונתו עד שיהרג היא שיעשה מעשה הראוי להביא למיתה]. ואילו הרדב"ז (שם, קלג) כתב: "ומה שנראה לי בדעת רבינו דתקלה דאמרינן לאו דוקא מיתה אלא הוא הדין חייבי מלקות דמלקות פלגא דמיתה הוא ואפי' הנך דחייבי מכת מרדות תקלה היא ואיכא נמי קלון שאומרים זו היא הנכרית שנכשל בה פלוני".

ונראה שנחלקו הרדב"ז והרמ"ך מהו גדר הקלון. דעת הרמ"ך שרק אם עשה עבירה הראויה למיתה שייך לחייב את הבהמה מצד שותפות בעבירה, ורק כלפי סייף ואבן אומרים שטעם הקלון הוא מצד שאיבדו את זכות קיומם. ואילו הרדב"ז סבר שאף בבהמה שנעשתה עבירה שייך לומר שכל שבגללה, על ידי שיתוף מעשיה, נענש אדם

מסברא ולא ראה גמורה". [ויעויין שם שהאריך עוד ודן האם היה צריך ב"ד של עשרים ושלושה].

והנה הרדב"ז (חלק ו ב אלפים קלה) כתב לבאר שבנקודה זו גופא נחלקו משה רבינו ופנחס בשעה שיצאו למלחמת מדין. וזה לשונו: "הנה הקדוש ברוך הוא אמר למשה צרור את המדינים והכיתם אותם וגו' ומשה אמר פרשה זו לכל ישראל והיתה שגורה בפי הכל ובשעת מעשה אמר נקום נקמת בני ישראל וגו' וסמך על מה שכבר אמר לו בתחילה וכן משה לא פקד אותם זולת מה שכבר היו יודעים בתחילה ופינחס אמר שלא להחרים אותם, כי כוונתו יתברך היתה להכות את הזכרים כאשר ביאר הכתוב כי צוררים הם לכם וגו' והגדולים היו בעצה ולא הטף ואפי' הנשים אנוסות היו לזנות על מצות אביהן ובעליהן וכן עשו. ומשה קצף עליהם ואמר החייתם כל נקבה וגו' נהי דאנוסות היו מכל מקום בא לישראל תקלה על ידם **והא כתיב ואת הבהמה תהרוגו והלא [גם] הבהמה אנוסה ואין בה דעת** וכן נראה ממה שאמר הן הנה היו לבני ישראל וגו' כיון שבאה תקלה לישראל על ידם חייבי מיתה הן ולפיכך צוה להרוג את כל אשה יודעת איש למשכב זכר שכולן היו בספק נבעלו לישראל ואת הטף הזכרים משום נקמה כאשר כתב הרב. ופינחס היה סובר דוקא בבהמה נוהג דין זה ולא בנכרית אלא בשעת מעשה כאשר עשה עוד. ועוד דקי"ל חייבי מיתות שנתערבו עם אחרים פטורים כולם והכא כולם היו בספק שהרי לא נבעלו כולן לישראל. ומשה רבינו קצף **שהדין לחוד ונקמה לחוד** וכן תמצא שלמד הרמב"ם ז"ל שהנכרית שנבעלה לישראל הרי היא במיתה ממה שציווה משה וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו משמע שעתה נתפרש דין זה".

ומבואר מדבריו שהראיה מבנות מדין היתה עדיפה בעיני הרמב"ם משום ששם מבואר שאפילו מי שהיתה אנוסה לזנות, נהרגת מצד תקלה [וכלפי זה שנהרגו כולם מחמת הספק מצד נקמה, יש לומר שרק ענין זה היה בשל חטא בעל פעור, ומיושבת קושיית המגיד משנה והרמ"ך]. אלא שבאמת צריך ביאור מפני מה מענישים את הגויה אף שחטאה באונס.

בעונש שעומד כמיתה [ויעויין בגמרא (סנהדרין י, א ובתוס' באפיקי תורה (סנהדרין סימן כא)].

(שם) [[איבדה הבהמה את זכות קיומה בעולם. ויעויין

”נחשבה”-הגאון רבי יחיאל הלוי נוביק שליט”א

מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע

פגשתי אדם והתענינתי אצלו, איך לימוד התורה? והשיב, מצוין. ושוב שאלתי, ואיך הפרנסה? ועל זה הוא ענה, יכול להיות יותר טוב.

פגשתי עוד אדם אחר, והתענינתי אצלו, איך לימוד התורה? והשיב, ככה, יכול להיות יותר טוב. ושוב שאלתי, ואיך הפרנסה? וענה, מצוין.

וחשבתי לעצמי, מענין, שתי תשובות שונות על אותן שתי שאלות...

האם עלי להסיק - אחרי ששמעתי את שני היהודים - שהראשון לומד חזק, ולכן ענה, מצוין, כששאלתי אותו על לימוד התורה, שלו, ולעומת זאת, כנראה שקשה לו בפרנסה, ולכן הוא ענה, יכול להיות יותר טוב, כשדיבר על הפרנסה. והשני לומד ככה ככה, למרות שפרנסתו מצויה?

ואולי מקור ההבדל הוא שונה לגמרי: שהראשון יש לו שאיפות גדולות בלימוד, ולכן אינו מסתפק במה שהשיג בלימודו, ולעומת זאת- שאיפותיו הכלכליות לא גבוהות מיוחד-ולכן הוא שמח בחלקו, וחבירו להיפך, שואף יותר לגשמיות מאשר לרוחניות?

ואולי בכלל, עדיף שלא לדון את חבירי, עד שאגיע למקומו, ולעומת זאת עדיף לדון עם עצמי, מה הייתי אני עונה על שתי השאלות הנ"ל? והאם זה קשור יותר למצב הכלכלי שלי או למצב הרוחני שלי?

ואולי כדאי לחשוב עוד משהו, מה היו אבותינו-למשל אברהם אבינו- עונים לשתי השאלות הללו, וכמו כן מה היה עונה בלעם בן בעור על שאלות דומות... והאם זה קשור למצב הרוחני או הגשמי.

תודה, תודה לחברים היקרים על תשובותיהם הכנות האמיתיות והמחכימות כל כך. ותודה לבורא עולם שהעיר את תשומת ליבנו אל הדברים החשובים כל כך.

בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לְכָבוֹדוֹ. וְהַבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים. וְנָתַן לָנוּ תוֹרַת אֱמֶת. וְחַיֵּי עוֹלָם נִטַּע בְּתוֹכָנוּ. הוּא יִפְתַּח לָבָנוּ בְּתוֹרָתוֹ. וְיִשֵּׁם בְּלָבָנוּ אֱהָבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וְלַעֲבֹדוֹ בְּלִבָּב שְׁלֵם. לְמַעַן לֹא נִיגַע לְרִיק וְלֹא נֵלֵד לְבָהֳלָה...
ויהי רצון שנזכה להיות מתלמידיו של אברהם אבינו... עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה...

וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירָשׁ טוֹבָה וְנִבְרָכָה לְשָׁנֵי יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם.

תלמידיו של אברהם אבינו, אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא, שנאמר (משלי ח) להנחיל אהבי יש, ואצרתיהם אמלא.

אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקן קימת לו לעולם הבא...

הרב רבי יאיר וינשטוק שליט”א

גן-העדן האבוד

"תדעו לכם קינדערלאך, שכדי להרגיש משהו בשבת צריך להשקיע. עם הכנות כמו שלכם, אין כל פלא שאתם לא מרגישים שום טעם בשבת".

עשרים בחורים ישבו בחדר סביב המשגיח, הרב כתריאל ריקליס, ואם מישהו ירצה לתאר את המחזה במילים "שתנו בצמא את דבריו", הוא בהחלט לא יפריז. הוא דבר בגובה העינים, הישר ללבם של הבחורים,

בשפה פשוטה וקולחת, ואמר דברים ברורים. השיחה ב"ועד" של היום, היתה אמורה לסוב על ענין העצלות, נושא שהרב ריקליס לא מתעייף אף פעם מלדבר עליו. אך מענין לענין שלא באותו ענין, העלה הבחור יואל לוי את נושא השבת בקרב בני הישיבה. וכה שאל יואל:

"אני רוצה להבין, מה קורה לנו עם השבת?"

הרב כתריאל עפעף קלות, "מה אתה רוצה בדיוק לשאול, אולי תסביר את עצמך?"

"בהחלט" הזדרז יואל להשיב. "למדנו בגמרא ואנחנו מאמינים באמונה שלמה שבשבת יש לאדם נשמה יתרה. אנחנו מבינים שנשמה יתרה זה כוח רוחני. למה אם כן, אנחנו לא מרגישים שום דבר, למה השבת שלנו נראית כל כך פשוטה ומגושמת? איפה תחושת ההתעלות שאמורה להקיף אותנו בשבת, איפה התנתקות מכל ה"הלוך ילך" השבועי? נכון, אנחנו לומדים בשבת קצת יותר, יושבים בחדר אוכל ושרים זמירות, אבל הכל רק מן השפה ולחוץ, איפה הפנימיות שאמורה להשתנות? איפה ההתמזגות עם 'ויקדש אותו'? אני מדבר בשם עצמי, כמובן, אולי בחורים אחרים כן חשים את התחושה הזו."

כמה בחורים חייכו. שוקי הוניג שישב קרוב אליו תקע לו אצבע בצלעותיו, וחיליק בן-זכאי קרץ לו בעינו. "מה זאת אומרת?" נשמעה לחישה די מצלצלת, "אתה לא רואה שבשבת כולנו הופכים למלאכים?" ועוד בטרם נדמו הדי הלחישה כבר התבדח מישהו, "200 גרם גרעינים שחורים ואבטיח קר, חביבי, זה מה שחסר לך להיות בדיוק כמוני".

הרב ריקליס ראה את הגיחוכים ושמע את הבדיחות שעפו בחלל האויר. הוא החליט לתפוס את השור בקרניו.

"אני חושב שהאחרון צדק. מי הזכיר את הגרעינים השחורים והאבטיח?"

לחיו של בצלאל מי-נהר (וואסרלוף), הסמיקו כמו אבטיח בשל והסגירו אותו בלי שיטרח לפצות פה. המשגיח עודד אותו, "אתה צודק בכל מילה, בעצם ענית את התשובה לשאלתו של יואל. הוא שאל מדוע אנחנו לא מרגישים שהשבת היא עבורנו כמו הפיוט המפורסם "נועם הנשמות ועונג הרוחות"? למה השבת שלנו היא כל כך 'א' פראסטע מעשה'. יום ירוד ומגושם, וזה התירוץ, כי השבת עבורנו היא חג הגרעינים והאבטיח, קידשנו את השבת כיום של שינה-רבתי ואכילה ללא מיצרים. אנחנו מונחים בתוך הצלופן שמסביב לעטיפה של השבת, לא הגענו אפילו לעטיפה עצמה".

העסק הלך ונעשה רציני. הבחורים הרגישו שהמשגיח לא יסבול כעת התבדחויות. הם שתקו והקשיבו ברצינות גמורה.

"מתוך נסיון אישי אני אומר לכם, טייערע קינדערלאך, שמי שמשקיע בשבת, השבת משלמת לו. כך זה בשבת וכך זה בכל ענין רוחני. אתה שואל על השבת, ולמה אינך שואל על הקב"ה, הרי מלוא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, אז למה אנחנו לא מרגישים אותו על כל צעד ושעל? התירוץ הוא, כפי שאתה מחפש את הקב"ה, כך הוא מתגלה אליך. כמה שאתה משתוקק ומתגעגע אליו, הוא יתקרב אליך. "קרוב ה' לכל קוראיו", זה תלוי בנו. הקריאה מקרבת אותו אלינו בדיוק לפי מידת הרצינות והאמת שאנו משקיעים בה! לפי מידת ההשקעה, התוצאה. תתחיל להשקיע בשבת ותרגיש משהו אחר".

"איך משקיעים בשבת?" שאל אחד הבחורים, דווקא בצלאל שמקודם גילה ענין בגרעינים.

"תשתדלו לפנות לכם את יום ששי אחרי הצהרים מעיסוקים שמבלבלים את המוח. תלכו למקווה, תלמדו את הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עם רש"י, תגידו שיר השירים ותלמדו את ה"סוד ושורש העבודה" בשער השמיני (שער העליון). תיישמו מה שהוא כותב, איך צריך להתכונן לשבת, ונפגש אחרי זה. אני חושב שיהיו לכם זמירות חדשות" חייך המשגיח.

*

יואל היה מרוצה. הוא קיבל תשובה לשאלה המציקה לו זמן רב. לרוב הבחורים בשיעור לא מפריע מה שמפריע לו. השבת היא בראש ובראשונה יום של מנוחה ואחר כך של קדושה. בשבת נחים! אבל יואל כבר טעם פעם אחת טעמה של שבת, ולכן משהו ניקר בנשמתו ולא נתן לו מנוח.

יואל בא מבית פשוט ביותר. הוריו גרים במושב בדרום הארץ ומגדלים 300 פרות ברפת גדולה. בבית כמו של הוריו, השבת היא בודאי יום של מנוחה. אביו הוא איש עמל והרפת איננה העיסוק היחיד שלו. כדי לפרנס ולחתן שמונה בנים ובנות, הוא עושה עוד כמה דברים חוץ מגידול בקר ומכירת חלב לתנובה. הוא עובד כל השבוע עבודה קשה, וכשמגיעה שבת הוא כמעט נופל שדוד. ילדיו רגילים שכבר באמצע אכילת הדגים בליל שבת, נשמט ראשו פעם אחר פעם. בקושי הוא מצליח לסיים בשלום את הסעודה, ומשם הוא מתגלגל ככדור אל המיטה לשינה עמוקה של 10 שעות לפחות. עד גיל 13, לא ראה יואל דגם אחר של שבת. לאחר בר-המצוה שלו נסע לכמה שבתות אצל קרובי משפחה, וגילה שיש אנשים שבשבת הם גם לומדים תורה, ולא רק ישנים ואוכלים. בגיל 14 שהה שבת שלמה בביתו של יהודי צדיק ועובד ה', ומאז משהו תוסס בו. הוא הזדהה היום עם כל מילה של המשגית, כי אותו יהודי שאירח אותו בשבת התנהג כך. ביום ששי לפני הצהריים התישב עם החומש ולמד את כל הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י. אחר כך הלך למקווה אחרי חצות היום, וכשחזר נראה היה כי משהו כבר בוער בו. הוא התלבש מוקדם, עשה את כל ההכנות לשבת ברוח טובה, ומתוך הרמוניה שלמה עם בני המשפחה, ואחר כך הלך לבית הכנסת. יואל התלווה אליו. סקרן היה לדעת מה יקרה עכשיו. בביתו שלו במושב מעבירים את הזמן בשעה הזו בטלפונים, בקריאת עיתונים, בפיצוח גרעינים, ב"טועמיה" מכובד מתוך סירי הטשולנט והקוגל, ובפטפטת מתוקה. שעה לפני שבת נזכרים ש"עוד מעט יצפצפו" ומתחיל מרוץ קדחתני אל השבת, אגב צעקות והתרגזויות. קריאות "מי ראה את החולצה שלי?" נשמעות בתכיפות של שלוש בדקה, "מי האחרון שהשתמש בנוזל הנעליים", ו"כבר סדרו שעון שבת?" וכן הלאה והלאה...

המארח שלו עשה הכל שעתיים וחצי יותר מוקדם, בלי להתרגז ובלי לצעוק. שעתיים וחצי לפני כניסת השבת כבר הלך לבית הכנסת. ראשית, למד גמרא שעה שלמה. אחר כך לקח את הסידור והחל לומר שיר השירים עם "ברען", מתוך הרגש והלב. מילים כמו "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי", או "קול דודי דופק פתחי לי", לא נאמרו סתם כך. הוא כמעט בכה מרוב התרגשות וגעגועים. זה היה שיר-השירים מעולם אחר, ואחר כך עוד נשאר לו זמן ללמוד כמה מפרשים על הפרשה ולהכין כמה 'ווארטים' חזקים.

זה היה הראש של השבת, וכל הגוף נגרר ממילא אחריו. כל השבת נראתה שונה לגמרי מכל מה שראה בבית שלו. נכון, גם בני הבית הזה ישנו ואכלו, אבל היתה חלוקה של "חציו לכם", ולא העדפה ברורה של המטבח וחדר השינה. יואל יצא במוצאי שבת מבית מארחו, אחוז תחושה ברורה של התעלות וידיעה שהשבת יכולה להראות אחרת. הוא היה בטוח שכאשר ילך לישיבה, יראה עוד שבתות כאלו. אבל לצערו התאכזב. בני הישיבה חוו תחושת שבת חזקה פי כמה מזו שהרגיש בבית, אבל "זה לא היה זה", וגם השיא אותו ראה בישיבה, לא הגיע לקצה קרסוליה של השבת ההיא בבית אותו יהודי צדיק. והיתה אותה שבת נפלאה... בעצם, שתי שבתות נפלאות...

*

זה הגיע ללא התראה, ביום ששי אחד של ערב שבת חנוכה. הוא היה טרוד בהכנת הנרות והפתילות, והתפלפל עם חבריו בשיעור א' של ישיבה קטנה בהלכות חנוכה, ואיפה המקום המהודר ביותר להצבת החנוכה.

ופתאום הוא הרגיש צריבה פנימית. משהו בער בו והוא לא ידע להגדיר את התחושה המוזרה. רק זאת ידע, שרגליו משכו אותו לבית המדרש שהיה ריק אותה שעה. הוא חטף את הסידור בתשוקה שלא ידע כמה מעולם. החל אומר את שיר השירים בלהט כמבקש לכבות את האש שבערה בנשמתו, אבל האש רק התלהטה עוד יותר. הוא חש צמאון רוחני יוקד ונכסף למחוזות שלא ידע את פשרם. מצא עצמו מתרוצץ אחוז כיסופים בין טורי הספסלים. רגליו נתקלו כמה פעמים במכשולים שונים, אך שום דבר לא היה אכפת לו. הוא לא ידע מה קרה לו, עד שפתאום התבהרה לו התחושה מבפנים.

הוא הרגיש לראשונה בחייו טעמה של שבת.

כשבאו שני בחורים לבית המדרש, חש שנוכחותם מפריעה לו לקבל את השבת כפי שהתאוה באותם רגעים. ברח איפוא לחדר השיעורים הנטוש, סגר היטב את הדלת, והתפלל תפילת מנחה וקבלת שבת בעוד היום גדול. הוא הרגיש התרוממות חסרת פשר, וחש כצועד על קרקע לא יציבה. הוא התפלל מעומק לבו, ובלא שחש זלגו עיניו דמעות רבות. הלואי ולא יפול לעולם מן המדרגה. שלא ינחת לנצח מגובהי

תחושה עילאית זו, הלוואי ולא יחווה עוד רגעי חולין כל ימיו. רק הוא ורבונו של עולם נמצאים ועטופים בתפילה זו.

הוא טעה.

מאחורי דלת החדר עמד אחד הבחורים. אברומי וייס היה חבר קרוב של יואל. גם הוא אהב את הפרטיות של חדר השיעורים, כאן היה יכול לשבת ולעיין בספר בדממה מוחלטת. כשעמד לפתוח את הדלת, שמע פתאום את בכייתו החרישית של יואל ונבהל. מה קרה לו, הוא במשבר? אולי קרה משהו בבית? אבל כשהאזין שתיים ושלוש דקות נדהם. זהו יואל? פנים חדשות באו לכאן! בחור בשיעור א' בישיבה קטנה מתייפח בבכי מלא געגועים במילים "ה' אלוקינו אתה עניתם", וחוזר בלהט על הפסוק "לפני ה' כי בא, כי בא, לשפוט הארץ". שונה ומשמש ומרבע את המילים, כמו אחד שמבקש לעמוד בקרבת ה' השופט, ולא מפחד מהמשפט אלא אוהב את השופט! הוא הקשיב כמה דקות וחזר לבית המדרש. תחושה פנימית לחשה לו כי יואל יהיה נבוכ מאד אם יתגלה בשעת כיסופין זו. אלו הם סודות שבינו לבין קונו. עדיף שלא ידע מישהו היה שותף לסודו.

*

יום ששי היוקד היה דו-פעמי. גם ביום ששי שלאחריו, הוצף יואל רגשות נעלים ומעודנים, שהפתיעו אותו לא פחות מאשר בפעם הראשונה. כיון שהיה בטוח שמתנה גדולה כזו אין מקבלים פעמיים. הוא ידע שוב תבערה גדולה לאלוקיו, וכל דמו געש ותסס. הפסוק בתהלים "כאיל תערוג על אפיקי מים, כן נפשי תערוג אליך אלוקים", התקיים בו לפי פשוטו. התרוצץ בחדר השיעורים הריק ולבו יוקד. רגעים חש שאינו יכול לשאת את המתקוות הנפלאה הזו, שאיננו ראוי לה. ומיד אחרי כן התפלל שלעולם ועד לא יעזבו אותו רגשות קודש אלו. ידע בבירור שאי אפשר לתאר אותם ולו גם בקן-קולמוסו של גדול הסופרים. זה היה עולם רוחני שלם שאין אפשרות למזוג אותו אל הדיו, ולצמצם אותו באותיות.

בשבוע השלישי המתין יואל בצפייה דרוכה לשעות אחר הצהריים. הלך למקווה וטבל, עלה ונסתפג, וישב וחיכה לאיתערותא דלעילא שתצלח עליו ממרומים.

לשווא.

זה היה יום ששי רגיל כמו כל אלו שעברו עליו עד לפני שבועיים. לא היה צריך להסתגר בחדר השיעורים הריק, בפחד שמא יבוא מאנדהו ויתפוס אותו ב"קלקלתו". ההשראה הכבירה לא באה ואפילו לא עשירית ממנה. סתם יום ששי רגיל כמו כל יום ששי.

הוא המתין איפוא ל"ועד" של המשגיח, שנמסר בניגוד לשמוע'ס הכללי, רק לפני קבוצת בחורים קטנה, ואז העלה את הנושא שמציק לו. רק בחור אחד ידע את הסוד המסתתר מאחורי שאלתו. אברומי וייס חייך בשקט ולא הגיב במילה. כעת הבין מה עבר על יואל ביום ששי בחדר השיעורים.

יואל היה מרוצה מהתשובה של המשגיח. כעת ידע שללא "איתערותא דלתתא" לא יזכה עוד למתנת חינוך רוחנית, עליו לעבוד הרבה כדי לזכות לאור של שבת.

בשבועות הבאים התאמץ והתייגע הרבה מאד, בימי ששי, תר בנרות אחרי אותם רגעי התעלות מאירים ולא חסך כל מאמץ. אבל התוצאה היתה עלובה. "המנוע לא נדלק"...

כעבור זמן ראה שמובא בספרים, כי בתחילת הדרך, מטעימים לאדם מן השמים טעם גן-עדן, בלא יגיעה מוקדמת, מראים לו את חלון הראווה השמימי, כדי שידע מה מחכה לו אם יעבוד. אחר כך לוקחים ממנו הכל ומציגים אותו כפי שהוא. האדם נשבר מאד כשגן-העדן נאבד ומדמה שנפל ממדרגותיו, ולא היא. הוא יכול להשיג הכל מחדש, אבל ישלם על כך ב'עבודה'. מעתה יהא עליו להתייגע קשות כדי להגיע ולזכות בנכסים רוחניים. אין מתנות חינוך בשום מקום, בודאי לא כשמדובר במדרגות ובהשגות!

*

זה היה לפני שלוש שנים. כשנכנס לישיבה קטנה. הוא ידע הרבה פריחה ולמד איך ללמוד דף גמרא. איך ניגשים לראשונים, איך עולים על כל המוקשים ו"הרייד" הישיבתי, ומפצחים את הקוד של הסוגיה. הוא צבר הרבה דפים ושלט בכמה מסכתות על בוריין.

ואז, לקראת סוף הישיבה-קטנה זה התחיל. הוא החל מתדרדר במדרון חלקלק, שלא במתכוון. זה התחיל בויכוח בימי בין-הזמנים בשכונה, עם כמה נערים ששאלו שאלות, והוא הרגיש גדול ובטוח, ורצה לענות להם בחינת "ודע מה שתשיב". נגרר לויכוחים בתמימותו, מתוך מחשבה שזו תופעה אקראית, ולא ידע שמישהו לטש עליו עינים והחליט לשלוף אותו מהישיבה. הנערים שהתווכחו אתו, הכינו "שיעורי-בית" כהלכה, והצטיידו בצרור שאלות מביכות, למי שלא אמון על ויכוחים מהסוג הזה. (כמה מהרבנים שבפניהם הוצגו השאלות והטענות הארסיות כלפי דברי חז"ל, התחלחלו מעוצמת הכפירה שהוחדרה בהם, ואמרו לקרובי המשפחה כי מי שלא מתמצא בנושא, שלא יעז להתקרב לזה. מדובר בנשק מתוחכם פי כמה ממה שהוכר בעבר).

יואל נגרר מויכוח לויכוח, וחשב שהוא מנצח בכל עימות רעיוני. עד שיום אחד חש פתאום מורעל קשות. מתחת לסף ההכרה חלחלו הדברים האינמיים ששמע מאותם נערים, והשפה המחוצפת בה התבטאו הללו כנגד כל הקדוש והיקר לו, עשתה שמות בנפשו. שלא מדעת התקרר לגמרי ביראת שמים והחל מזלזל במצוות ובתפילות.

אבל מי ששלח את הנערים, עדיין לא סימן "וי" ליד שמו, הוא טמן לו מארב מתוכנן היטב. טיול תמים שתחילתו ביום חמישי בכביש הערבה, והמשכו חילול שבת כבד, ועבירה גוררת עבירה עד לפריקת עול מוחלטת.

כשהציעו לו תומר וגיא, הנערים מן השכונה, את הטיול דרומה, היסס מעט. הוא גר בדרום והבין את המשמעות המרומזת. אבל שלל הפיתויים שבזקו השנים בצורה אגבית בין המלים, היה מסנוור עינים. הוא נגרר אחריהם כעגל אל הטבח.

ההתחלה היתה מסעירה. הם טיפסו בג'יפים בהרים והכל היה כשר וישר. למחרת, ביום ששי החלו העינים לצאת מכלל שליטה. כל חוליה בשרשרת היתה מתוכננת בקפידה, הקרקע נעשתה טובענית יותר ויותר. משלב לשלב נעשתה האוירה מופקרת יותר ופורקת עול. מי שבנה את הטיול דאג שהמסלול יהיה אל-חזור.

ביום ששי אחרי הצהרים הגיעה קבוצת המטיילים לאמצע הדרך. אי שם בשומקום. לא היה קדימה ולא אחורה, רק אגן היקוות טבעי של מי מעיין, וקבוצת נערים עליזה וחסרת עול. הם זינקו פנימה אל תוך המים והחלו משתכשכים בצהלות קולניות, והתזת סילונות מים קרירים פרועה זה על זה. יואל היה לגמרי איתם. הוא ידע שהוא עומד לשרוף את הגשרים מאחוריו, אבל כבר הרחיק פנימה, ללב המלכודת. ברק פיתויי היצר סימא את עיניו ונטל ממנו את שיקול דעתו ואת שכלו הישר.

הוא שאף עמוקות, צלל במים יחד עם כולם, ועלה. צלל ועלה.

מחשבה אחת הסתננה פתאום לראשו, כאורח לא קרוא. "יום ששי אחרי הצהרים היום, ואני טובל במעיין-מים-חיים לכבוד שבת קודש".

מחשבה אחת ותו לא!

המנוע שלא נדלק לפני שלוש שנים, החל פתאום לעבוד במלוא הטורבינה.

הוא יצא מהמים כמשוגע. פתאום נזכר באותם שני ימי ששי, לקראת שבת, עת שגן-העדן, "מעין עולם-הבא יום שבת מנוחה", ירד עליו בלא הזמנה. הוא ידע מה הוא עומד להפסיד בגלל סיפוק רגעי. "דע מה אתה מחליף במה, עולם עומד בעולם חולף", צפו המילים בראשו ברורות וחדות.

הוא רץ החוצה ולבש את בגדיו בחופזה. עיניו דמעו, רוחו סערה והוא השתוקק עד כלות הנשמה לגעת בסידור. להתפלל.

"יואל, מה אתה חושב שאתה עושה?" רץ אחריו תומר, "למה אתה בורח פתאום, מה קרה לך?"

הוא שיפד את הנער במבט שורף, "אין לי כלום אתכם, התחרטתי ואני חוזר הביתה".

"השתגעתי? אתה לא יכול" זעק תומר.

"אני יכול ואני עושה זאת" נעל את נעליו במהירות, ותפס את תיק הגב שלו. הוא הביט בשעון, נותרו 3 שעות עד שבת. ללא אומר ודברים חצה את הכביש ורץ אל קבוצת עצי הדקל הרחוקה, קרוב לקו האופק.

שם התפלל תפילת מנחה עם כל הנשמה, בבכיות מזככות וזעקות מתוך עומק לבו, הוא חש אותו טעם מופלא כמו באותם שני ימי ששי בלתי נשכחים. שלוש שנים הוא מחפש את גן העדן האבוד והיום מצא אותו. אור השבת ירד עליו, שוב, ללא הזמנה מוקדמת. הוא חיכה לשעה הנכונה!
רק בחור אחד בישיבה ידע את סודו של יואל כאשר שב, רגע לפני שחצה את הגשר. אברומי וייס ידע את סודו של יואל פעמיים. לפני שלוש שנים, והיום.

"מתוך ההפיכה"

פרק ע' "שמשון הגיבור מהדורא בתרא"

תקציר ענייני:

מולי מזמן על ידי גורם אלמוני למסעדת האחים אמסילי כדי להיווכח שישיב שני אינטרסנטים שמעוניינים להרוס את השידוך שלו עם לינור, אם הייתה זו ההזמנה היחידה לא הייתה נעתר לבקשה, המסעדה הזו היא מסעדה לא כשרה ורגלו לא דורכת באף מסעדה לא כ"ש במסעדה לא כשרה, אבל הוא מקבל גם הזמנה לאותו זמן בדיוק על ידי לינור זה כבר מדליק אצלו נורה אדומה, הוא מתמלא חשדות שאולי גם ארוסתו משתפת פעולה עם החתרנים, הוא מחליט להתחפש כדי שאיש לא יעלה על כך שהוא נמצא במסעדה הזו, הוא מזמין כוס בירה וממתין בצפיה לבאים. הוא לא חאה איש מהמזמנים וחושש שנפל למתיחה, אבל מחליט להמתין שעה נוספת אולי הללו מאחרים.

ארוסתו מגיעה בשעה 8:30 היא מזמינה מקום לא הרחק ממקום מושבו ניכר עליה שהיא מאד נבוכה כשלא מוצאת את מולי, בינתיים היא מזמינה משקה מוגז וממתינה לארוס שלה. בשעה 9 מגיע יצור שמתברר שהוא החתן עשר דקות אחריו מגיעה קצינה היא מתיישבת במקום שהזמין מלצר מביא לפי בקשתם סככה מבד יוטא כדי להסתיר מעיני יתר המזמנים. הם מדברים בקול חלוש כדי שאיש לא ישמע את שיחתם, מולי מזהה את הברנש כתחבול לשעבר מירושלים ואילו לינור מזהה את הקצינה כחברתה הדס שמנסה כל הזמן להסיתה. היא ממחרת להימלט מהמסעדה ושוכחת את התיק.

מולי מנצל את מצוות השבת אבדה כדי לעשות בירור עם ארוסתו על מה ולמה הזמינה אותו למסעדה כזו בניגוד לכל הסיכומים שביניהם, היא שוטחת את כל הצער שלה הם מיישרים את ההדורים מולי מביטיח לעשות הסכם חדש.

~~~~~

גם בימים הקשים ביותר שמר רב משה יוסף הוזמן על החברותא שלו עם רב מיילאך שיפמאן, שום מזג אור או מצב רוח לא טוב לא הפריעו את סדרי העיון, בעיקר השקיעו בסוגיות העמומות של סדר קודשים, בעת שהיו לומדים לא היה דבר שיכול להפריע, לא גשם זלעפות או להבדיל רוח חמסינית שמייבשת את העצמות ומקשה על העיון, מידי יום למדו שעתיים או שלוש שעות רצופות, רק הסוגיא מול העיניים.

בשעות אלו לא יכול אדם לבוא ולהפריע להם בשום נושא בעולם, יהיה הנושא הכי בוער, כעת כל העולם מת והוא מחוץ לתחום. כך נוהגים הם כשתיים עשרה שנים, מאז הכירו זה את זה. בעת האחרונה למדו סוגיא חמורה ביומא בעניין עבודת הכהן הגדול בחפינת הקטורת ביום הכיפורים, שהיא אחת העבודות הקשות במקדש כפי שמעידה הגמרא, לא רק עריכתה קשה, גם הבנת הסוגיא מאד קשה. רב מיילאך מעלה קושיא עצומה וממתין לתגובת החברותא שלו שמתמהמהת לבוא.

הפעם מוסחת דעתו של רב משה יוסף, ניכר עליו שהוא לא שקוע בסוגיא הנלמדת, הוא לא מגיב לכל המשא ומתן שמעלה רב מיילאך תוך כדי ניסיון לפרק את הקושיא, דבר כזה כמעט ולא היה קורה לו.

רב מיילאך מופתע מחוסר העניין שמגלה לו החברותא, זה לא רב משה יוסף האנרגטיבי, תמיד הוא מסתער על דבריו בצעקות אימים ואלו היום קול דממה דקה, אווירת בית הקברות באהלה של תורה מקוה מים חיים? ממש חילול הקודש. אסור להניח לעניין הזה להתמשך. זו לא קושיית הבל, הוא כבר הציע את הקושיא הזו שהציקה לו מספר שנים לפני הרבה לומדים בירושלים ומחוצה לה ונאמרו בעניין מספר אופני יישוב.

הפעם חשב שיוכל לשמוע את חוות דעת רב משה יוסף שניחן בראש למדני במיוחד, אבל לאכזבתו הרבה רב משה יוסף זיין בצורה קשה מאד. מלבד קושיא זו שלא ענה עליה כלום, לא התייחס למה שניסה להעלות בתור אפשרויות תירוץ, רב משה

יוסף כמעט ולא ענה עליהן רק חיך בעיפות רבה תוך שהוא זורק הערה פה ושם, גם זה הפטיר בשפה רפה מאד "יוצא צו זיין" (לצאת ידי חובה) משל הדברים אינם נוגעים לו.

"מה אירע לך רב משה יוסף? שאל רב מיילאך בחרדה כנה, אני רואה שאתה לא שקוע בעומק הסוגיא, ממש לא מתאים לך, אין לי כל ספק שמשהו משתרג על צווארך, כבר נאמר, צרה בלב איש שיחנה, כידיד אמת עליך לספר לי מה מעיק על לבי".

רב משה יוסף הביט בו במבט מצועף, לחלוחית חשוזה עמדה בעיניו, תחילת דמעה סוררת שמנסה לצאת ולזלוג על זקנו, קשה עליו הדיבור, הסיפור האחרון עם חיים שלום שבר את לבו לחלוטין, הוא ראה כבר את האור בקצה המנהרה והנה הכל מתרחק כנספית, עד מתי ירדוף הסיפור הזה אחרי משפחתו?

מלכתחילה לא התכוון לספר לרב מיילאך את כל השתלשלות העניינים, זה כבר זמן רב שהסיפור כבר אינו במרכז חייו.

רב מיילאך מימיו לא אהב לחטט בענייניו של רב משה יוסף, רק כאשר שיתפו נכנס גם זה רק במשורה, לא הפליג רק כמידת הצורך, אך עתה חש שאסור לו לתת לרב משה יוסף לשקוע בעצמו.

רב משה יוסף שתק, אבל רמז בעיניו שישמח אם רב מיילאך יקח את הפיקוד, אולי באמת עצתו החכמה תועיל לו.

רב מיילאך בעדינות רבה העלה שאלות הכוונה דרכן הצליח לפתוח צוהר ללבו של רב משה יוסף, עד שהלב נפתח מחדש, כך יכול היה להוציא את כל הצער שיש לו באחרונה, כאשר המו"צ הקדוש הטיל עליו תפקיד חשוב להשיב את חיים שלום אל היהדות, אבל כל התקדמות קלה נתקלת בכל כך אבני מכשול, עד שהוא חש את עצמו נואש.

הוא סיפר לו על אותו נבל בנג'י שכל ייעודו בחיים הוא להרע לאחרים, מרגע שחיים שלום מנסה להתקרב הוא מניח קשיים על כל צעד קטן, לאחרונה הצליח לרתום את מפקד המחנה שהוא אדם קשה ושמח להציק לחיים שלום, הם מנסים בכל מחיר למנוע כל פגישה עם אפרים זלמן וכעת אין דרך אף להעביר את ההצעה של השידוך דרכה רוצים הם להשיבו אליהם.

רב מיילאך היה מופתע מאד, הוא לא האמין שזה יהיה הכיוון, אבל האמין במו"צ שטוהר פסיקתו אין על כך ערעור, אם הוא אווזו שק צריך להיות הכיוון צריכים להתאמץ להוציא זאת אל הפועל, השאלה הקשה איך מעבירים את ההצעה אליו לאחר שניתק מגע בלי לתת תאריך בעתיד.

"רב משה יוסף תן לי לישון על הנושא, אולי כאדם מהצד שלא נמצא בלחץ יעלה בידי רעיון, אחרי הלימוד אשב עם עצמי ואחשוב על כל מי כיוונים". ענה לאחר זמן מה של מחשבה.

ברגע ששמע רב משה יוסף כי רב מיילאך נרתם למשימה נחה דעתו צלילות דעתו שבה אליו וכעבור מספר רגעים נכנס שוב לעניין, הפעם הבין את הקושיא לעומק, הוא הציע כמה כיוונים מחשבה ויחד ישבו על פירוק הקושיא עד שנחה דעת שניהם.

לאחר יומיים שב רב מיילאך עם רעיון:

במסגרת פרנסתי הכרתי יהודי מסורתי ששמו שמשי גלבוע, הוא אדם מאד מעניין, גובהו כגובה עוג מלך הבשן, מי מדבר על היקפו שבהתאם, גבורתו הפיזית היא פשוט לא לתיאור, יש אומרים בלשון גחמא שהוא יכול לשבור סלע במכה אחת, יש המכנים אותו "שמשון הגיבור-מהדורא בתרא" הוא שירת בצה"ל עד לפני שנה, הוא סיים שם בדרגה מכובדת למד, יש לו קשרים חזקים עם הצבא, הוא משמש כיום ספק מזון בגוש דן, תן לי את השם של המחנה הצבאי ובהזדמנות הראשונה הוא יעשה שם ביקור.

רב משה יוסף העביר את כל הפרטים שהיו ידועים לו על המקום בו נמצא חיים שלום. כעבור מספר ימים הגיע שמשי גלבוע לעשות ביקור במחנה, הוא עצר את החייל הראשון ושאלו על סגן חיים שלום פינקלשטיין, הלה נבהל למראה הענק ובבהלה מלמל בחופזה שהוא לא מכיר את כל החיילים, זה מחנה ענק וקשה להכיר את כל השמות. כך היה עם החייל השני והשלישי, שמשי לא נואש יש לו כמה שעות לבלות במקום, הוא ישאל פה ושם בצורה עדינה בלי למשוך תשומת לב יתירה.

ואכן עשה זאת בחוכמה יתירה שלא יראה שיש לו עניין בחיים שלום, כדי לא לגרום לו צרות. הוא תחקר עוד מספר חיילים אך העלה חרס בידו, רק לפני יציאתו פגש בחייל שהכיר את חיים שלום, הוא הסכים למסור לו הודעה שיש אדם שמחפש אותו בדחיפות ואם הוא יכול להיפגש עמו ליד אגף האפסנאות. החייל דאג להודיע לחיים שלום, אבל בו זמנית טרח לייצע את בנג'י כי הגיע איזה "הר אדם" לחפש את חיים שלום.

"אתה בטוח שמחפשים אותו ולא סתם?" שאל בנג'י מוטרד, התיאור שנתן לו החייל נתן לו הבהירה לו כי זהו "שמשי גלבוע" הר אדם, יצא לו לראותו פעם הוא התרשם שיכול לכתוש אותו ולעשות ממנו "נקטר פירות" מוצלח, לרגע נכנס בו פחד" רגש לא מוכר, שאולי לא כדאי להתעסק איתו.

מעניין מאד מה הקשר המדויק שביניהם? אבל אם יש לו כזה פטרון, הסיפור קצת יותר מורכב, זה מעלה את רמת הסיכון! אבל בנג'י הוא ברנש ללא חת, הוא לא ירפה את ידיו מטורפו עד לסילוקו מהמחנה והלוואי מכל הצבא.

כשקיבל חיים שלום את ההודעה הפתאומית שיש איזה איש מן הנפילים שמחפש אותנו, היה דרוך לדעת מיהו ומה מטרתו? מאז המכתב האחרון ששלח למשפחת היוזמן היה בטוח כי הקשר שלו נקטע לתקופה, הוא לא האמין שהם יעזו להיכנס למחנה לחפש אותו, מי אם כן מחפש אותו?

הוא יצא לאגף האפסנאות, הוא פגש באדם חילוני בעל ממדים כבירים שנשען על משאית הובלה, בידו מולל חתיכת עץ, נהנה לראות את העץ נטחן באיטיות תחת כפות ידיו הכבירות, חיים שלום היה המום, מי זה האיש ומה לו עמו?

האיש רמז לו להיכנס לחדרון שהועמד לרשותו, הוא לחץ את ידו הענוגה של חיים שלום שנבלעה בכפו כאילו הייתה איזו כפית קטנה, חיים שלום באותו רגע שמח שלא לחץ את ידו, היא לא הייתה חזרת אליו שלמה.

למרות עוצמתו וגבורתו התברר כי אותו שמשו הוא אדם נעים הליכות, לאחר כמה דקות שיחה נעלמו החשדות מלב חיים שלום, השיחה התנהלה ברוע רב, שמשו בירר איתו את כל הפרטים לוודא שהוא פוגש את האדם הנכון, רק לאחר שלא היה ספק בדבר, העביר לו מכתב שכתב לו אפרים זלמן, הוא מפציר בו לצאת פעם אחת מן המחנה, יש לו להעביר לו מסר חשוב ביותר שבעבור שניהם הוא קריטי ביותר.

הנוסח הדרמטי ביותר הפתיע את חיים שלום, מעולם לא פנה אליו אפרים זלמן בצורה כה דרמטית, הוא מתחנן לפניו להיפגש עמו לכל הפחות פעם אחת. מה יכול לקרות אם יצא מהמחנה פעם אחת? מנוסח ההודעה נראה שזו לא פגישת געגועים אלא מעבר לק, הסקרנות ניצתה בתוכו והעלתה בתוכו את החשק הרב להיפגש למרות כל הסכנות, השאלה איך יצא, כאשר בנגי לא מפסיק מלעקוב אחריו?

"יש לי בעיה לוגיסטית לא פשוטה אך להיפגש איתו, אין לי דרך איך לצאת מן המחנה, זמני מאוד מוגבל והרכב שברשותי לא מורשה ליציאות שלא במסגרת הצבא" השיב בהתחמקות.

"אם זו כל הבעיה, הנח לי אני אסדר לך את הפגישה ברכבי, תן לי תאריך שנוח לך להיפגש, אני אעביר להם את הזמנים וק נתאם את הפגישה" השיב שמשו שכבר ידע על קצה המזלג את הבעיות אותן עובר חיים שלום.

בנגי עקב מרחוק אחרי שמשו וחיים שלום, הוא ראה אותם נכנסים לחדר, לא הייתה לו דרך לשמוע על מה מדברים, אבל יכול היה לשער על מה הם דיברו, מוחו החריף צירף נתונים, הקשר עם אפרים זלמן מניב פירות, הוא גייס את משפחתו ולמרות הפירוד כעת היא מעוניינת לעזור לחיים שלום לצאת מהמחנה.

הוא ידע מהטלגרף המהיר ששלח חיים שלום מפקיד הדואר (שהיה אחד מהחבורה) הלה תרגם לו את תוכן הטלגרף, הוא הבין שחיים שלום מרים ידיים, הוא מוג לב ואינו מסוגל להתעמת חזיתית עם הלחצים שהוא מפעיל כנגדו, מצד אחד זה שימח אותו שהצליח להראות לחיים שלום מי הוא הבעל הבית, אך גם זה לא טוב, הוא לא רוצה את חיים שלום במחנה, הוא עוד עלול יום אחד להגיע לשפיץ זה יאכל אותו.

הוא נקרע בין שני רצונות סותרים, לזרוק את חיים שלום מהצבא כטוראי, מאיך רוח הסדיזם שלו דורש להותירו, כדי להשפיל אותו כל יום מחדש, לתת לו את ההרגשה שהוא אפס, זה נתן לו המון סיפוק בחיים הכעורים שלו.

דבר ראשון צריכים ליידע את מיסטר איקס (מאנשי המאפיה התל אביבית עמו היה מחובר) כי יש בתמונה עוד דמות במערכה, הוא נתן את הפרטים שיש לו על שמשו גלבוץ וביקש שיברר לו אם הוא אדם מסוכן ואיך צריכים להיערך כשהוא יהיה בתוך התמונה.

"מה אתה יודע עם מי אתה מתעסק? יש לך מושג מי זה שמשו גלבוץ? הוא יכול לעשות ממך "מנחה בלולה בשמן" רק מ"שנעאדאלע" (מכה באחת האצבעות) אם הוא יתביית עליך אתה אבוד, אל תתעסק איתו בשום פנים ואופן.

"מיסטר איקס אתה מנסה להפחיד אותי? רגש הפחד זר לי אני חי מאתגרים מסוכנים, זה נותן לי את האדרנלין".

"אתה משוגע לחלוטין, בשביל מה אתה מרויח כסף רק כדי לאמלל אנשים?! מעולם לא פגשתי אדם מרושע כמוך, מילא כל עוד שהעסק לא התחיל להסתבך עוד הבנתי, בגלל שריחמתי עליך עשיתי לך מחיר לא מי יודע מה, אבל להילחם עם שמשו הגברתן זה סיפור אחר, אתה מבין, הוא אדם חזק מאוד, אני לא יכול לקחת נגדו רק מקצוענים של ממש, המחיר משתנה לחלוטין, אתה תצטוץ למשכן את הדירות של הילדים שלך בקצב הזה, תרד מן העץ הזה, ק יקל עליך ועלי."

בנגי נדהם מסגנון דיבורו הבוטה של מיסטר איקס, הוא לא אוהב שמדברים אליו כאל משוגע, הוא בעצמו לא ידע להסביר את האובססיה שהייתה לו נגד חיים שלום, הוא תיעב אותו בלי שיוכל בעצמו לתת הסבר על מה ולמה, גם יצר הסאדיזם פעפע בקרבו זה נתן לו המון אדרנלין והזרים דם לעורקיו.

הוא ביקש ממיסטר איקס לקחת את המשימה, ואת המפרעה הוא יתן לו בלי לתת הסבר מהיכן, בזמן האחרון למד לפרוץ לכל מיני מקומות, הוא עשה עבודה נקיה בלי להשאיר עקבות, משם הייתה לו הכנסה נאה ביותר בלי להפריש מעשר כספים.

מיסטר איקס הבין בעצמו שהפצינט שלו יש לו כנראה מקורות מימון נוספים שעליהם הוא אינו מדווח, הוא לא איש החוק אין לו צורך לדעת אם עסקיו חוקיים או לא, אם הוא ישלם לו טבין ותקלין למה שימנע אותו מהמשימה? אל לו להימנע מלקחת משימה נוספת שיכולה לתת לו מרווח נשימה לעבור את החודש ביתר קלות.

הוא הודיע לו שיצמיד לו שני עוקבים מקצועניים שעובדים אצלו כבר תקופה ארוכה מאוד, הוא יכין עוד גיבוי נוסף במקרה חירום, עליו רק להודיע לו בקשר מתי שמשו נכנס לפעולה, את היתר הוא יעשה, האנשים שלו יודעים לעקוב בלי שירגישו שהם נצמדים כעלוקות לאובייקט שלהם.

***

הלב רועד לנסח מחדש את ההסכם:

מולי ישב בלשכה שלו לחוץ מאוד עם התוכנית האחרונה שלו, הריכוז שלו נמוך לאחרונה, שבועיים עברו מאז ההבטחה שלו ללינור, לעשות הסכם מחדש, אבל מהבטחה עד לקיום לוקח אצלו זמן רב, כל פעם שהוא מנסה לנסח הסכם, הידיים שלו רועדות, לפתע מתגלים אליו הוריו כאילו בהקיץ, הם מסתכלים עליו בפנים זועפות הוא שומע כאילו בקול את שאלתם: "איך אתה מעז אחרי כל ההתרעות שלנו להמשיך את הקשר עם אותה "אויסווארפ" (בריה שפלה מאוד) על איזה בסיס תבנה את ביתך, עם מה תחך את בניך ובנותיך? האם בשביל זה אתה מעמיד דור שיהיה תלוש לחלוטין מהמקורות? תדע לך שאם לא תתעשת בזמן תאבד לנצח, כל ימך תחיה כגוי גמור עם אשה כזו אין סיכוי לחזור בתשובה, אנו לא נמחל לך על כך שהבאת לנו צאצאים כמעט גויים, שהם מחללי שבת ואוכלי נבילות וטרירות"

המילים מפחידות אותו מאוד, כל פעם שהוא מנסה לנסח את ההסכם הוא חש בחולשה, ראשו אינו צלול עד שאינו מסוגל לכתוב נוסח משביע רצון, הוא מרפה את ידיו ודוחה את העניין.

הוא נזהר לא לפגוש את לינור, לאחרונה יש לה תפקיד ביצועי אחר, היא כבר כמעט לא באה לקחת תוכניות, את החלק הזה מבצע חייל שעונה לשם רונן, הוא בחור שתקן מאוד שכמעט אי אפשר להחליף איתו מילה, הוא עושה את עבודתו כרובוט, הוא מבין היטב את המסרים אבל מלבד הנהגון קל הוא לא מוסיף תגובה שמעידה שהוא בריה אנושית.

המצב הזה מקל על מולי שאינו צריך לתת דין וחשבון לכלתו.

אלא גם הוא יודע שלא ניתן לטייח את המצב לאורך זמן, הוא מחכה בפחד לתגובתה, במוחו החריף הוא מנסה להמציא תירוצים למה לא עשה עד עתה את המוטל עליו.

***

ומהמתרס הנגדי:

לינור מחכה במיליון עיניים להסכם, עוברים שבועיים ימים ואין קול ואין עונה ממולי, דבר זה גורם לה שוב להתכנס בתוך עצמה, היא כבר לא יודעת מה לחשוב על מולי, איזה בן אדם הוא שלא עומד במילתו, הוא הבטיח לסדר הסכם שיהיה ברור בלי שום פרצה, והנה עוברים להם שבועיים ואין קול ואין עונה.

הכעס בקרבה גבר, היא לא ידעה אם ליזום שוב פגישה כדי לברר, או להמשיך להתענות עם הספיקות.

את הספק פתרה לה יריבתה החדשה הדס מויאל, ערב אחד ראתה את הדס בחדר האוכל, הפגישה הייתה פרונטלית ובלתי נמנעת.

כשראתה אותה הדס הייתה מבוהלת לחלוטין, היא לא ידעה מה עושים, היא הבינה את חומרת מעשיה והתכוונה למנה אחת אפיים.

כל אותם ימים נמנעה הדס מלהיכנס לחדר האוכל, הייתה חיילת טובה שעזרה לה בק, היא הייתה מביאה לה את האוכל הישר לחדרה, אבל לא לעולם חוסן, צהרים אחד הודיעה לה החיילת שהטבח הראשי כעס עליה מאוד, פעם פעמיים היה מוכן לתת לה את הפרוטקציה לקחת לחדר, אבל יש סדר ואי אפשר לעשות חלטורות בצבא מסודר.

יומיים הצליחה הדס להימנע מהיתקלות, היא השתדלה לבוא ממש לפני סגירת חדר האוכל ואכלה בחיפזון, אבל המנות היו בהתאם, היא הבינה שאם היא לא רוצה לגזור על עצמה חרפת רעב עליה לבוא לחדר האוכל בזמן ולהסתכן במפגש. היא רעדה כשהגיעה לחדר האוכל ובדיק מולה עומדת לינור.

"זהו הגיע סופי, מי יודע איך היא תגיב על מה שעשיתי לה?" רעדה מרוב פחד.

לינור החליטה לערוך איתה את החשבון בלי כפפות.

"לא ידעתי שיש לך הרבה כסף, אף פעם לא סיפרת לי שזכית בלוטו, כך את נוהגת עם חברה טובה שמספרת לך את כל הסודות!?"

